

Qarabağ zəfərimiz səhnəmizi və milli ekranı yeni zirvəyə yönəldib

O, ölkənin müxtəlif teatrlarının səhnələrində həm klassik, həm də müasir dramaturqların onlarca əsərinə quruluş verib. Özü bunu etiraf etməsə də, həm də istedadlı aktyordur. “Qəm pəncərəsi” və “Ölülər” filmlərində yaddaqalan obrazlar yaradıb. “XQ”nin həmsöhbəti Bakı Bələdiyyə Teatrının baş rejissoru, Xalq artisti, “Şöhrət” ordenli Mərahim Fərzəlibəyovdur.

– Xoş gördük, Mərahim müəllim! Söhbətimizə ondan başlayaq ki, keçən il Teatr Forumunun iştirakçısı olmusunuz. Ötən bir il ərzində həm çalışdığınız yeni kollektivdə, həm də, ümumiyyətlə, səhnəmizdə yeniliklər varmı?

– Teatr Forumunun keçirilməsi, bütövlükdə, incəsənətimiz üçün önəmli hadisədir. Rejissorlar, aktyorlar, teatr tənqidçiləri bir araya toplaşdıq, təcrübələrini bölüşdülər, tamaşaları təhlil etdilər. Yəni, sənət ocaqları arasında əlaqə yaranır. Bunun özü çox yaxşı haldır. Yəqin ki, bu forum davamlı olacaq və milli teatr sənətinə özünün töhfəsini verəcək. Forumda dünyanın aparıcı teatrlarındakı mövcud vəziyyət müzakirə olundu, eləcə də sənət adamları yeniliklərdən həli oldular. Rejissor, aktyor gərək dünyanın aparıcı ölkələrindəki teatr proseslərindən xəbərdar olsun ki, yeni tendensiyaları yaradıcılığına gətirə bilsin. Dramaturgiyanın inkişafı çox əhəmiyyətli məsələdir. Çünki hər şey sözdən başlayır.

– Mədəniyyət naziri forumdakı çıxışında vurğulamışdı ki, məqsəd səhnənin peşəkarlarını bir araya gətirmək, problemləri birgə müzakirə etmək və vahid platforma yaratmaqdır...

– Əslində, bizim teatr mühitinin vahid platforması elə Teatr Xadimləri İttifaqıdır. Orada yığışib teatrların qayğılarından danışa, fikir mübadiləsi apara bilərik. Bu gün dramaturgiyada, rejissor, aktyor sənətində mövcud problemləri çəkinmədən dilə gətirib, onların həlli yollarını tapmağa çalışmalıyıq. Məncə, vahid platforma deyilən şey elə sənətkarların bir yerə toplaşmasıdır ki, bu da mümkünsüz deyil. Sənətkarların bir araya gəlmələri, ünsiyyətdə olmaları sonda sənətin inkişafı deməkdir.

– Şəxsi yaradıcılığınızdan danışaq. Suraxanı rayon Mədəniyyət evində kinomexanik köməkçisi Fərzəlibəyov

yov sahe üzrə təhsil aldıqdan sonra Sumqayıt Dövlət Dram Teatrının baş rejissoru oldu. Sonralar Akademik Milli Dram Teatrında, digər səhnə ocaqlarında rejissor işlədi. Yəqin uzunmüddətli səhnə təcrübənizə söykənərək teatrınızın inkişafı yönündə müəyyən fikirləriniz, təklifləriniz var...

– Leninqrad Dövlət Teatr, Kino, Musiqi İnstitutunu bitirdikdən sonra mənə Sumqayıt Dövlət Dram Teatrına baş rejissor təyin etdilər. Bu teatrda müxtəlif janrlarda əsərlərə səhnə həyatı vermişəm. Həmin illərdə Akademik Milli Dram Teatrı yazıçı-dramaturq İlyas Əfəndiyevin “Xurşidbanu Natəvan” əsərinin quruluşunu mənə həvalə etdi. Premyerada ümummilli lider Heydər Əliyev də iştirak edirdi. Yadımdadır, finalda Natəvan deyir ki, bu əzablı yolların sonunda azad Azərbaycan görünür. Biz hamımız həyəcanla gözləyirdik ki, Ulu öndər bu sözlərə necə reaksiya verəcək. İlk əl çalan onun özü oldu. Sovet hökumətinin qılincinin kəsəkəş çağında səhnədən bunu demək çox böyük cəsarət tələb edirdi. Söhbəti ona gətirirəm ki, əsas sözdür. Bəli, dramaturji material çox önəmlidir. Amma hər dövrün özünün dramaturgiyası var. Bu gün zamanın nəbzini tutan əsərlər yazılmalı və səhnəyə qoyulmalıdır.

Həmin əsərin uğurlu quruluşu ilə gənc Fərzəlibəyovun Azdramada fəaliyyətinə yaşıl işıq yandırıldı. Əsasən, İlyas Əfəndiyevin pyeslərini səhnələşdirirdi. Məhz İlyas Əfəndiyevin dramaturgiyası ilə teatr rejissoru kimi püxtələşdim. Dramaturgiyasız nə aktyor yetişə bilər, nə də rejissor. Soruşursunuz ki, təklifiniz varmı? Var. Birincisi, yaxşı əsərlər yazsınlar, ikincisi də onların səhnəyə qoyulması üçün normal şərait yaratsınlar...

– Kinematografiya sahəsində də xidmətləriniz olub. Həm aktyor kimi rol almısınız, həm də film rejissoru olmusunuz...

– Adətən, teatr rejissoru özünü başqa janrlarda, ən çox da kinoda sınamaq istəyir. Axı gözümüzü dünyaya açandan həyatı filmlərdəki kimi görməyi arzulamışıq. Uşaqılıqdan dramaturgiyanı çox sevmişəm, hətta səkkizinci sinifdə birpərdəli pyes yazmışdım. Dünyaya baxışımızı formalaşdıran, əsasən, kino sənətidir. 1990-cı illərin əvvəllərində Akif Həsənoğlunun ssenarisi əsasında “Mənim ağ şəhərim” filmi çəkdim. Film ekoloji fəlakət zonası sayılan Sumqayıtda lentə alındı. Anadan ölü doğulan körpə məzarlığı Sumqayıtda indi də durur. İntəhası, film boyu heç yerdə şəhərin adı çəkilmir, çünki motiv dünyada ekoloji fəlakətə məruz qalmış bütün şəhərlərin taleyini göstərmək, problemi qabartmaq idi. Filmin qayesini Ağ şəhər arzusu təşkil edirdi. İllər keçdi və bizim təxəyyülümüzdə yaratdığımız Ağ şəhər reallığa çevrildi. İndi Bakının “ağ şəhər”i var.

Sonra Qarabağdan bəhs edən iki bədii film çəkdim – “Qırmızı qar” və “Canavar balası”. Anar Cəlil Məmmədquluzadənin əsərlərinin motivləri əsasında “Qəm pəncərəsi” filmi lentə alanda mənə “uçitel” Həsən obrazını həvalə etdi. Maraqlı, satirik, həm də kədərli bir obraz idi. Bu filmdə mənə aktyor kimi görüb bəyənən rejissor Tofiq Tağızadə həmin illərdə ekranlaşdırdığı “Ölülər” filmində Şeyx Əhməd rolunu verdi. Elə bu iki filmlə də aktyorluğum yekunlaşdı. Doğrudur, müəyyən təkliflər oldu, amma dedim daha bəsdir.

İndi kino sahəsində xeyli irəliləyiş var. Gənclər yeni filmlər çəkirlər, amma hələ çox iş görülməlidir. Qarabağ mövzusunda elə ssenarilər yazılmalıdır ki, dünya səviyyəsinə çıxarmağa layiq filmlər çəkilsin. İnanıram ki, Zəfərimizlə bitən 44 günlük Vətən müharibəsi mövzusunda sanballı ekran əsərləri yaranacaq. Bu istiqamətdə yaxşı işlər gedir.

– Hazırda Bakı Bələdiyyə Teatrının baş rejissorusunuz. Uzun illər məh-

suldar işlədiyiniz Akademik Milli Dram Teatrından təkliflər olurmu?

– Rejissor kimi fəaliyyətimin 40 ili bu teatrla bağlı olub. Quruluş verdiyim tamaşaların sayını itirmişəm. Çox istedadlı aktyor truppası ilə elə gözəl tamaşalar hazırlayırdıq ki... Sonra yeni rəhbərlik orada dəyişikliklərə başladı. Təcrübəli rejissorların hamısı ana teatrdan uzaqlaşdırıldı. Hamımız – Azərpaşa Nemətov, Mehriban Ələkbərzadə, Rövşən Almuradlı, Bəhram Osmanov, Ağakəşi Kazımov, Əsgər Əsgərov və mən o teatrın rejissorları idik. Mədəniyyət Nazirliyinin göstərişi ilə işdən çıxarıldıq. Bunu onunla əsaslandırdılar ki, teatra kənardan rejissor cəlb olunmalı, onlara böyük səhnədə özlerini sınamaq imkanı verilməlidir. Bu, Milli Dram Teatrı tarixində yol verilən ən böyük səhv idi. Uzun illərin yetişdirdiyi rejissorlar ana teatrdə əl-ələ verib işləyirdilər. Hərəsi bir tərəfə səpələndi. Xalq artisti Amalya Pənahovanın sağlığında Bələdiyyə Teatrında bir neçə tamaşa hazırlamışdım, uğurlu alınmışdı. O, rəhmətə gedəndən sonra qızı, teatrın indiki direktoru Aynur Muxtarova mənə Bələdiyyə Teatrına baş rejissor vəzifəsinə dəvət etdi. Bu günlərdə Elçinin “Şekspir” əsərinin motivləri əsasında hazırladığım tamaşanın premiyası oldu. Öz binamız olmadığından təqdimatı Azdramada reallaşdırdıq.

– Bələdiyyə Teatrında, əsasən, gənclərlə işləyirsiniz. Nəsil dəyişikliyi necə gedir, gənclər sənət estafetini qəbul etməyə hazırdırlarmı?

– O zaman biz gənc rejissorlar kimi müqtədir sənətkarlarımız Ələsgər Şerifov, Mehdi Məmmədov, Tofiq Kazımovdan görüb-götürürdük. Onların məktəbinin yetirmələridir. Bu gün də Azərpaşa Nemətovun, Hüseynağa Atakışiyevin, Vaqif İbrahimovun, Bəhram Osmanovun, Ağakəşi Kazımovun davamçıları var. İndi biz də estafeti özümüzədən sonra gələnlərə ötürürük. Mənə elə gəlir ki, sənət estafetini istedadlı gənclərimiz la-yiqincə davam etdirəcəklər.

Söhbətləşdi:
Ramilə QURBANLI
XQ